

MUZEUL

Construirea discursului expozițional în spațiul contemporan/

MUSEUM

Building the Exhibition Discourse in the Contemporary Space

Astrid Isabela BOGDAN, drd./ PhD.c.

bastridisabela@gmail.com

Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”, București, RO/
„Ion Mincu” University of Architecture and Urbanism, Bucharest, RO

Rezumat

Aidoma unei pânze, discursul expozițional se țese cu migală și îndârjire, fiind – ideal vorbind – rezultatul unei munci în echipă. Semințele unui discurs expozițional autentic se sădesc cu cel puțin trei luni înaintea vernisajului, însă ce se întâmplă atunci când ai la dispoziție doar trei săptămâni? Într-o atare situație, poate că metodologia din spatele unei expoziții model se degradează ori se transpune într-un proces de descompunere, ori angoasele societății actuale vin într-ajutoarea unui discurs coerent, fiind chiar perfect integrat în mozaicul vieții cotidiene. Cu alte cuvinte, metehnele ivite în procesul de lucru se contopesc cu conceptul dorit, devenind un produs al cărui rezultat se poate integra cu ușurință într-un context în care preceptele curatorului contemporan nu trebuie supus aceluiași exigențe pe care le urmau anterior specialiștii. Dincolo de această aserțiune, ne

Abstract

Like a canvas, the exhibition discourse is woven with care and perseverance, being – ideally speaking – the result of teamwork. The seeds of an authentic exhibition speech are planted at least three months before the opening, but what happens when you only have three weeks? In such a situation, perhaps the methodology behind a model exhibition degrades or is transposed into a process of decomposition, or the anxieties of today's society come to the aid of a coherent discourse, being even perfectly integrated into the mosaic of everyday life. In other words, the defects arises in the work process merged with the desired concept, becoming a product whose result can be easily integrated in a context in which the precepts of the contemporary curator must not be subject to the same requirements previously followed by specialists.

propunem să integrăm diverse tipuri de abordări ale discursului expozițional, în ideea de a surprinde tendințele de creionare a unui șablon mai mult sau mai puțin prezent în peisajul muzeal recent.

Beyond this assertion, we aim to integrate various types of approaches to the exhibition discourse, in order to capture expressis verbis, the tendencies to create a template more or less present in the museum landscape recently.

Cuvinte cheie/ Keywords

muzeologie, curator, concept expozițional/ museology, curator, exhibition concept

Rolul curatorului contemporan

Estetica utopiei create de curator aduce laolaltă calități de sinteză ce par a se desprinde dintr-o enciclopedie. Practic, curatorul este cel ce coordonează toată echipa ce contribuie la realizarea unei expoziții, însă de cele mai multe ori, acesta devine un curator *multitasking*, ținând cont că în peisajul cultural național, curatorul coordonează și, totodată, duce la îndeplinire toate sarcinile necesare realizării unei expoziții. De la alegerea conceptului și a lucrărilor expuse și până la amplasarea acestora în spațiul dat și promovarea evenimentului, curatorul este atât regizor, cât și actor al piesei denumită generic-*expoziție*.

Fie că vorbim despre o expoziție temporară, ori de o expoziție permanentă, actul creator este realizat în consonanță cu nevoile publicului țintă, iar dacă nu există un astfel de public, putem vorbi pur și simplu despre liniile directoare în domeniu. În orice caz, contextul în care acesta activează este rezultatul contopirii dintre exponat-concept și amplasamentul dat. În acest sens facem o precizare esențială, în speță, chiar atunci când ne referim la o expoziție itinerantă, tot discursul expozițional se poate

The role of the contemporary curator

The aesthetics of the utopia created by the curator brings together qualities of synthesis that seem to emerge from an encyclopedia. Basically, the curator is one who coordinates the whole team that contributes to the realization of an exhibition, but most of the time, he becomes a multitasking curator, taking into account that, in the national cultural landscape, the curator coordinates and also performs all tasks necessary to achieve an exhibition. From choosing the concept and the exhibited works to their location in the given space and promoting the event, the curator is both director and actor of the play called generically - *exhibition*.

Whether we are talking about a temporary exhibition or a permanent exhibition, the creative act is made in line with the needs of the target audience, and if there is no such audience, we can simply talk about guidelines in the field, lato sensu. In any case, the context in which it operates is the result of the fusion between the exhibit - concept and the given location. In this sense, we make an essential clarification, in this case, even when we refer to a traveling exhibition, the whole exhibition

schimba doar prin prisma amplasamentului diferit. Astfel, putem spune că schimbând doar un element din cele trei, putem da o notă distinctă ori chiar schimba întreaga partitură.

Curatorul este un actor prin excelență, capabil să creeze și recreeze noi și noi personaje prin conceptele modelate. De asemenea, acesta este provocat să creeze un conținut diversificat, ținând cont de diversitatea activităților pe care omul contemporan le poate accesa în timpul liber, desigur, în detrimentul, muzeului. Spre exemplu, curatorului îi poate fi greu să concureze cu alternativele publicului său, atâta timp cât acestuia îi este mult mai la îndemână ca după lucru, spre exemplu, să deschidă pur și simplu televizorul din living care îi poate deveni cu ușurință realitatea, având „funcția de citare a realității, de ecran în ecran, de fereastră spre exterior”(Bontaș, 2009, 8).

Totodată, acesta trebuie să jongleze, spre exemplu atunci când exponatele sale fac parte dintr-o categorie restrânsă-sculpturile realizate de X ori gravurile realizate de Y, astfel încât publicului căruia dorește să i se adreseze să găsească conceptul expunerii și să nu devină bulversat de multitudinea de obiecte expuse. Poate un exemplu din categoria „așa nu” s-ar putea regăsi în muzeele dedicate comunismului, însă putem fi surprinși cum acest fapt nu este lesne de demonstrat. Spre exemplu, un astfel de muzeu – DDR Museum – depășește cu mult așteptările, ținând cont de diversitatea tipurilor de expuneri. Mai mult, în ciuda spațiului restrâns în care sunt expuse obiectele, acesta trezește, la propriu, toate simțurile publicului larg ce îi trece pragul. Astfel, de la banalul simț tactil pe care îl poți exercita și până la cel olfactiv, procesul de cunoaștere trece de la memoria de scurtă durată la cea de lungă

discourse can change only through the prism of the different location. Thus, we can say that by changing only one element of the three, we can give a distinct note or even change the entire score.

The curator is an actor par excellence, able to create and recreate new and new characters through modeled concepts. It is also challenged to create content with entertainment values, taking into account the diversity of activities that contemporary man can access in his spare time, of course, to the detriment of the museum. For example, the curator may find it difficult to compete with the alternatives of his audience, as long as it is much more convenient for him to simply open the TV in the living room after work, which can easily become his reality, having "the function of citation of reality, of a screen inside another screen, of a window to the outside" (Bontaș, 2009, 8).

At the same time, he has to juggle, for example, when his exhibits fall into a narrow category - sculptures made by X or engravings made by Y, with the exhibition speech, so that the audience he wants to address can find the concept of the exhibition and not be disturbed by the multitude of objects on display. Perhaps an example from the category "not so" could be found in museums dedicated to communism, but we can be surprised how this is not easy to prove. For example, such a museum - DDR Museum - far exceeds expectations, taking into account the diversity of types of exhibitions. Moreover, despite the limited space in which the objects are exhibited, it literally awakens all the senses of the general public that crosses its threshold. Thus, from the banal tactile sense that you can exercise to the olfactory one, the process of knowledge passes from short-term to long-term

durată, vizita rămânând pentru mult timp vie în memoria celui ce a trecut pragul acestui muzeu. Și poate ne vom întreba de ce aducem în discuție cunoașterea, întrucât aceasta nu pare a fi subiectul discuției, însă aici vom puncta faptul că unul din rolurile pe care muzeul îl joacă în societate este și cel de a educa și tocmai de aici și dezvoltarea și încurajarea educației muzeale. Practic, pe lângă transmiterea conceptului într-o variantă cât mai lizibilă, curatorul este și un educator prin excelență, indiferent de categoria de vârstă din care face parte publicul său țintă.

Așadar, curatorul este un actor, regizor și profesor desăvârșit, un formator de divertisment și un excelent prieten al vizitatorului său, întrucât acesta trebuie să fie fidel nu doar mesajului, ci și publicului său, iar pentru asta, acesta trebuie să se împrietenească cu cel ce va trece pragul muzeului, devenind poate cel mai bun prieten al acestuia.

Metamorfozele discursului expozițional

În continuarea, abordăm și discursul expozițional (scot in genere), (scot întrucât până la urmă în jurul acestuia gravitează studiul nostru). Totodată, vrem să realizăm și o privire diacronică asupra acestui proces.

Încă din perioada preistorică ne întâlnim cu primele manifestări ale dezvoltării culturale (Florescu, 2000, 11), însă despre termenul „museion”, „museum” putem vorbi doar din perioada când în locuri denumite astfel se adunau înțelepții și studiau anumite obiecte de studiu ce erau expuse. Treptat, dincolo de ideea de întruniri în scopul cercetării,

memory, the visit remaining for a long time alive in the memory of the one who crossed the threshold of this museum. And maybe we will ask ourselves why we bring knowledge into discussion, as this does not seem to be the subject of the discussion, but here we will point out that one of the roles that the museum plays in society is to educate, and from here comes the development and the encouragement of museum education. Basically, in addition to transmitting the concept in the readable possible way, the curator is also an educator par excellence, regardless of the age category to which his target audience belongs.

Therefore, the curator is a perfect actor, director and teacher, an entertainment trainer and an excellent friend of his visitor, as he must be faithful not only to the message, but also to his audience, and for that, he must befriend with whom will cross the threshold of the museum, becoming perhaps his best friend.

The metamorphoses of the exhibition discourse

In the continuation, we also approach the exhibition discourse in general, because in the end, our study revolves around it. At the same time, we want to take a diachronic look at this process.

Since the prehistoric period we meet with the first manifestations of cultural development (Florescu, 2000, 11), but specifically about the term "museion", "museum" we can speak only from the period when in places so called the sages gathered and studied certain objects of study that were exposed. Gradually, beyond the idea of gatherings

omul, din pasiune pentru artă, a fost tentat să strângă obiecte valoroase în ideea de a le conserva. Desigur, această idee s-a născut de pe vremea nomazilor, poate, atunci când aceștia cucereau noi teritorii și doreau să strângă podoabele neștiute ale comunităților pe care le-au învins și dincolo de dorința de a se mândri cu acestea, putem spune că exista și aprecierea esteticii.

Mai mult, acest proces de conservare s-a metamorfozat în timp, astfel încât dacă în perioada Evului Mediu avem un accent pus pe colecțiile particulare, deja în perioada Renașterii se desprind primele cabinete de curiozități și i-a naștere muzeul de antichități. Cea mai importantă epocă este, însă, cea Modernă, deoarece atunci au înflorit muzeele de pe lângă marile universități ale lumii, muzee ce au devenit, treptat, muzee în adevăratul sens al cuvântului, întrucât au fost deschise publicului larg, nespecializat. Practic, în această perioadă, putem spune că avem pentru prima dată un just discurs expozițional, întrucât de la educația muzeală dedicată unui public de nișă, se trece la educația muzeală contemporană, dedicată omului universal – publicul larg (Nițu, 2005, 109-111).

Dincolo de traseul istoric al termenului de muzeu, discursul expozițional a trasat neconținut linii directoare pentru peisajul muzeal contemporan, iar dacă analizăm orice tip de expunere, chiar și cele privind patrimoniul vernacular (fig. 1), putem răspunde unor întrebări vizând coerența acestui parcurs și rolul acestuia pentru curator. Spre exemplu, în registrul inferior, putem observa un tip de amplasament autentic, întrucât deși întreg

for research purposes, man, out of a passion for art, was tempted to collect valuable objects in order to preserve them. Of course, this idea was born from the time of the nomads, maybe, when they conquered new territories and wanted to collect the unknown ornaments of the communities they defeated and beyond the desire to be proud of them, we can say that there was an appreciation of aesthetics.

Moreover, this conservation process has metamorphosed over time, so that during the Middle Ages we have an emphasis on private collections, already during the Renaissance the first cabinets of curiosities were detached and the museum of antiquities was born. The most important era is, however, the Modern Age, the era in which museums flourished near the great universities of the world, museums that gradually became museums in the true sense of the word, as they were opened to the general public, unspecialized. Practically, during this period, we can say that we have for the first time a fair exhibition discourse, because from the museum education dedicated to a niche public, we move to the contemporary museum education, dedicated to the universal man - the general public (Nițu, 2005, 109-111).

Beyond the historical route of the term museum, the exhibition discourse has continuously drawn guidelines for the contemporary museum landscape, and if we analyze any type of exhibition, even those on vernacular heritage (fig. 1), we can answer questions regarding the coherence of this path and his role for the curator. For example, in the lower register, we can see a kind of authentic location, because although the entire exhibition

discursul expozițional aduce elemente de interactivitate (prezența unor festivaluri, existența unor animale domestice ș.a.), totuși, exponatele și-au păstrat funcționalitatea și se poate observa „raportul natură cultivată-natură sălbatică” (Gaivoronschi, 2002, 126).

brings elements of interactivity (the presence of festivals, the existence of pets, etc.), however, the exhibits have retained their functionality and the “cultivated nature-wild nature-ratio” can be observed (Gaivoronschi, 2002, 126).

Fig. 1. Complexul Național Muzeal ASTRA, Sibiu (arhiva personală)/
ASTRA National Museum Complex, Sibiu (personal archive)

Indiferent de tipul de expunere, fie că vorbim despre un muzeu al ideilor ori de un muzeu de istorie, prezența unui discurs expozițional este vitală atât

Regardless of the type of exhibition, whether we are talking about a museum of ideas or a museum of history, the presence of an exhibition discourse is

pentru vizitator, cât și pentru existența muzeului, întrucât un muzeu fără o poveste este un muzeu pustiu.

Partitura curatorului eclectic

Dacă „pentru toți cei care au profesat «estetica» pînă în epoca noastră, artistul este imitatorul prin excelență” (Grenier, 1974, 15), putem considera, prin extensie, și că muzeograful ori curatorul este prin excelență un adevărat transmițător de obiceiuri atunci când vine vorba de punerea în scenă a conceptului și a exponatelor sale. Desigur, nu vorbim de copişti care reproduc fidel o operă ori de un meştesug, ci de un act creator al fiecărui modelator de discurs expozițional.

Indiferent de contextul socio-cultural în care activează, curatorul este dator publicului său să preia într-o formă cât mai justă rolul de călăuză, întrucât setea de cunoaştere este virtutea fundamentală a acestuia. Desigur, alături de echipa sa, acesta va putea aduce un conţinut finit, o planşă pe care sunt schiţate provocările pentru vizitator. Deşi, un concept utopic poate atrage atenţia, captând pentru moment privitorul, totuşi, nu trebuie să cedeze tentaţiei de a oferi acestuia un conţinut ce nu poate fi perceptibil, lipsind discursul expozițional de unul din elementele centrale – educația muzeală.

O expoziție poate fi permanentă ori temporară, curatorul fiind în unele cazuri chiar artistul care doreşte să îşi regizeze propriul act de creație. Practic, acesta este un eclectic, întrucât este capabil să transpună un concept, să îl traducă în „limbi” diferite, adresându-se unui public larg, de cele mai multe ori.

vital for both the visitor and the existence of the museum, as a museum without a story is a deserted museum.

The score of the eclectic curator

If, "for all those who have practiced «aesthetics» until our time, the artist is the imitator par excellence" (Grenier, 1974, 15), we can consider, by extension, that the museographer or curator is par excellence a true transmitter of habits when it comes to staging the concept and its exhibits. Of course, we are not talking about copyists who faithfully reproduce an opera or a craft, but about a creative act of each modeler of exhibition discourse.

Regardless of the socio-cultural context in which he operates, the curator is indebted to his audience to take over in a fair way the role of guide, as the thirst for knowledge is its fundamental virtue. Of course, together with his team, he will be able to bring a finished content, a drawing on which the challenges for the visitor are sketched. Although an utopian concept can attract attention, capturing the viewer for the moment, however, we must not give in to the temptation to offer him a content that cannot be perceptible, lacking the exhibition discourse of one of the central elements - museum education.

An exhibition can be permanent or temporary, it can be curated by a museographer or a curator, or even by an artist who wants to direct his own creative act. Basically, he is eclectic, as he is able to transpose a concept, to translate it into different "languages", addressing a wide audience, most of the time.

Așa cum afirma și istoricul de artă Radu Bogdan, „arta pentru cine o iubește și o simte, pentru cine o trăiește, trebuie văzută, nu o poți desprinde numai din cărți” (Bogdan, 2013, 21), noi confirmăm că un curator ori un muzeograf ce nu a călătorit și vizitat îndelung muzeele, nu poate aduce o reală contribuție unei expoziții, fie ea temporară ori permanentă. În acest sens, punctăm faptul că schimbul de experiență realizat prin parteneriate între muzeele lumii nu este doar util ci și vital, întrucât în caz contrar vom avea parte doar de muzee ale trecutului, realizate prin reîmprospătarea vechiului discurs expozițional.

Concluzii

Considerăm curatorul ori muzeograful un dirijor al exponatelor, însă nu trebuie să pierdem din vedere că dincolo de exponat, de obiect, există o poveste, iar nu puțini sunt cei care ajung „la transformarea obiectului în operă. În acest caz, plecăm de la obiect, dar, deseori, ne mulțumim numai cu obiectul” (Grenier, 1974, 351), ori într-o atare situație, vorbim despre un muzeu fără muzeograf, despre o galerie fără curator.

De asemenea, așa cum am afirmat și în prima parte a lucrării prezente, în conceperea unei expoziții este nevoie de o echipă de specialiști din diverse domenii, pentru ca ideea să ajungă la publicul larg. Astfel, oricât de talentat este muzeograful ori curatorul, acesta are nevoie de:

- viziunea unui scenograf pentru a pune în scenă o instalație
- implicarea unui pedagog, pentru a dezvolta armonios educația muzeală

As the art historian Radu Bogdan stated, "art for those who love and feel it, for those who live it, must be seen, you cannot only detach it from books" (Bogdan, 2013, 21), we confirm that a curator or a museographer who has not traveled and visited museums for a long time, cannot make a real contribution to an exhibition, be it temporary or permanent. In this sense, we point out that the exchange of experience achieved through partnerships between the world's museums is not only useful but also vital, because otherwise we will have only museums of the past, made by refreshing the old exhibition discourse.

Conclusions

We consider the curator or the museographer a conductor of exhibits, but we must not lose sight of the fact that beyond the exhibit, the object, there is a story, and there are many who reach the transformation of the object into an opera. In this case, we start from the object, but often we are satisfied only with the object " (Grenier, 1974, 351), or in such a situation, we are talking about a museum without a museographer, about a gallery without a curator.

As I stated in the first part of this paper, the design of an exhibition requires a team of specialists from various fields, for the idea to reach the general public. Thus, no matter how talented the museographer or curator is, he needs:

- the vision of a scenographer to stage an installation
- the involvement of a pedagogue, in order to harmoniously develop the museum education

- cercetători specializați (spre exemplu – pe un anumit artist) ș.a.m.d.

Practic, la baza oricărui discurs se află o echipă de specialiști ce scriu scenariul unei viitoare expoziții, iar aceștia se confruntă, de cele mai multe ori, cu lipsa unui public constant, întrucât pentru majoritatea oamenilor, muzeul nu este un loc indispensabil. În acest sens, invocăm un chestionar aplicat în urmă cu doi ani într-un liceu din București, chestionar ce viza percepția tinerilor asupra muzeului în general. În urma evaluării rezultatelor, am constatat că acesta este înțeles ca fiind un spațiu în care te poți întâlni cu:

- trecutul
- arta
- oameni interesanți
- istoria
- diverse artefacte ș.a.

Astfel, nu mică ne-a fost mirarea să surprindem, asocierea conceptului de muzeu cu trecutul și nicidecum cu prezentul, acesta fiind practic privit asemeni unei „rezervații” (Mihali, 2005, 71). Poate că ne pripim în a trasa linii directoare privind prezența muzeului în peisajul cultural, însă nu putem nega locul secundar pe care acesta se află în materie de opțiuni fezabile timpului liber al individului contemporan. Cu toate acestea, nu negăm faptul că tinerii au perceput muzeul ca fiind un spațiu al interactivității. Astfel de impresii ne pot surprinde mai des, dacă nu vom lăsa întâlnirile cu muzeul doar pentru vizitele mai mult sau mai puțin austere din Săptămâna Altfel. Poate dacă am realiza măcar o oră de geografie trecând pragul Muzeului Național al Hărților și Cărții Vechi, poate dacă orele de artă dintr-o joi le-am face la Muzeul Național de Artă Contemporană ori ultimele ore din săptămână le-am

- specialized researchers (for example - on a certain artist) and so on.

Practically, at the base of any speech is a team of specialists who write the script for a future exhibition, and they often confront with the lack of a constant audience, because for most of us, the museum is not an indispensable place. In this sense, we invoke a questionnaire applied two years ago in a high school in Bucharest, a questionnaire aimed at young people's perception of the museum. Following the evaluation of the results, I found that it is understood as a space where you can meet:

- the past
- the art
- interesting people
- the history
- various artifacts etc.

Thus, we were not a little surprised to catch the association of the museum concept with the past and not with the present, this being practically seen as a “reservation” (Mihali, 2005, 71). We may be in a hurry to draw guidelines for the museum's presence in the cultural landscape, but we cannot deny its secondary place in terms of feasible options for the contemporary individual's free time. The solutions for which we militate would be the active exchange of museums. However, we do not deny that young people perceived the museum as a space for interactivity. Such impressions may surprise us more often, if we do not leave the meetings with the museum only for the more or less austere visits of the Otherwise Week. Maybe if we did at least one hour of geography crossing the threshold of the National Museum of Maps and Old Books, maybe if we did the art classes on a Thursday at the National

petrece la Muzeul Național „George Enescu”, măcar o parte din tinerii care ar trece pe lângă un atare bulevard ar atrage atenția peste câțiva ani interlocutorului lor cu privire la diverse spații încărcate de istorie.

Soluțiile pentru care optăm ar fi schimbul de experiență activ al muzeografilor, curatorilor și studenților din domeniu, precum și organizarea de team-building-uri și activități pentru tineri în spații muzeale.

Museum of Contemporary Art or the last hours of the week we would do them at the National Museum "George Enescu", at least some of the young people who would pass by such a boulevard would draw the attention of their interlocutor in a few years to various spaces full of history.

The solutions for which we militate would be the active exchange of museographers, curators and students in the field, as well as the organization of team-buildings and activities for young people in museum spaces.

Referințe/ References

Bogdan, Radu (2013). *Corespondențe culturale*, București: Fundația Radu Bogdan

Bontaș, Angela (2009). *Role-Play*, București: If Gallery

Florescu, Radu (2000). *Istoria civilizației creștine*, București: Oscar Print

Grenier, Jean (1974). *Arta și problemele ei*, București: Meridiane

Mihali, Ciprian, *Artă, tehnologie și spațiu public*, București : Paideia

Nițu, Florentina (2005). *Istorie. Științe auxiliare. Geografie și demografie istorică. Numismatică și arheologie*. Ministerul Educației și Cercetării. Proiectul pentru Învățământul Rural